

kega književnika vežejo pravila dotičnega društva, za katero piše, in ker ni društva brez pravil. In to je res, zato se morajo „mladi“ pokoriti vsaj društvenim predpisom — in svobode ni! — Sicer se pa „mladi“ kljub društvenim pravilom ne morejo pritoževati. Radić jim dokazuje, da „Matica“ nikoli ni zavrgla nobene „svobodne“ knjige, da vse sprejme in da je tudi že izdala mnogo knjig, ki so dosti „svobodne“ — kar tudi mi vemo.

Na ta način je Radić storil svojo dolžnost kot tajnik „Matice“, dokazal je mladim njihovo krivico in vendar se jim ni preveč zameril. Saj sam pravi: „Mladi dakle i svobode željni pisci hrvatski imadu posve pravo, kad traže bilo i neograničenu slobodu“ (str. 12.) — in zato nam gre. Priznati ali ne priznati „l' art pour l' art“. Tako je izmolil Radić „credo“ mladih svobodnjakov in se še čuti dolžnega braniti „Matico“ z dokazi, ki jim sam ne verjame, če jih utegne le nekoliko premisliti. Zato, ker so v Matici, naj bi se morali književniki držati njenih pravil? Zakaj pa „Matica“ ne postavi enega pravila za umetnike, pravilo, da so popolnoma prosti pri svojem ustvarjanju? Zdi se nam, da dr. Radić ni dosleden. — Tu ni mesta, da bi govorili o svojem mnenju glede popolne umetniške svobode. Najstrastnejši zagovarjanci tega gesla so ga sami zavrgli v svojih delih. A če je dr. Radiću veliko na tem, da se še bolj razbije in desorganizira vse književno življenje hrvaško, naj zagovarja geslo mladih. Zgodovina ga bo zavrgla, kot je zavrgla liberalno geslo svobode v gospodarskih vprašanjih. Sadovi tega načela se kažejo že v vseh književnostih in zlasti pri Hrvatih, a še jasneje se bodo pokazali, ko zavlada v širših krogih. Mi smo s tem zadovoljni. Pokazala se bo tem jasneje živa potreba krščanske renesanse v književnosti in ljudem, ki se ne brigajo sedaj za to, da bi vzgojili naraščaj za kršč. književnost, se bodo odprle oči.

L.

Die Revolution in Russland. Statistische u. sozialpolitische Studien von Rudolf Vrba. I. u. II. Prag 1906. Str. 532 + 611. Cena 20 K. To delo je aktualno, ker ravnokar revolucija besni v Rusiji in pogostoma pokajo bombe v tej temni, probujajoči se državi. Pričujoča knjiga razlaga obširno vzroke in povode tega razburjenja širokih ljudskih mas. Pisana je pravično, ker je pisatelj prijazen krščanstvu in slovanstvu. Kakor je že nekdan naš rojak Podgornik spoznal, da so ruska vseučilišča s svojo umstveno zmedo tisti izvor, iz katerega se razliva strup po vseh žilah ruskega javnega življenja, tako pravi tudi naš pisatelj. On go-

vori: „Der leider zu früh [verstorbene] Slovane Podgornik hat in seinem Blatt, das er in Wien herausgab, im „Slavischen Echo“, folgenden Bericht aus Russland in April 1904 veröffentlicht: Schlecht und dumm ist eine große Zahl der russ. Studenten . . . Russland, russischer Patriotismus zum Teufel, Nationalität, slavischer Patriotismus zum Teufel, den Teufel selber zum Teufel, denn Religion haben sie auch keine — alles das wird ersetzt mit Anarchismus, Kosmopolitismus, Nihilismus und Judenschleckerei . . .“ (I. 113.) To je ruska revolucionarna akademična mladina, to ruska inteligenca. Že od mladih let zastrupljena, nespособna za kako pozitivno delo, zna le podirati in zabavljati.

In ljudstvo? Vsa ruska zgodovina, v kolikor so smeli birokrati odločevati v njej, se je pregrešila nad njim. Po svoji naravi je dobro, a država, ki ima monopol za žganje, ga je upijanila z alkoholom. Strašno divja alkoholna kuga v velikem carstvu in njej bo podleglo vse: narodova fizična moč, njegova energija, njegova religioznost, ves narod. In nad tem se raduje vse judovstvo. Pisatelj zgoraj navedene knjige dolži žide kot vzrok vseh teh nesreč in homatij v Rusiji, ker judje dobro vedo, da je v kalni vodi lahko ribariti. S svojim vplivnim časopisjem lažejo po vsem svetu o Rusiji in s svojim denarjem dvigajo revolucijo. Oni so provzročili vse to revolucionarno gibanje, ker jih neizmerno boli izjemni položaj, ki ga imajo v Rusiji. Ravno zato, ker iz dna duše sovražijo in zaničujejo vse Slovane in zlasti Ruse, bi se hoteli polastiti njihove bogate dežele. Značilno je za judovsko časopisje, da vedno straši s „slavische Gefahr“ in vendar ne zna drugače govoriti o Slovanih, nego s prezirom. Tako citira g. Vrba „Hamburger Nachrichten“, ki so pisale o Slovencih dne 20. marca 1906: „Prijetno je poslušati, kako Slovenci na Kranjskem z vedno nujnejšo in silnejšo zahtevo kličejo po lastnem vseučilišču, kako vedno naznanjajo, da so dani že vsi pogoji, da se osnuje slovenska visoka šola — medtem ko niso niti tako daleč, da bi preskrbeli svoje slovenske srednje šole s slovenskimi učnimi knjigami in so tako prisiljeni poučevati v višjih razredih le v nemškem jeziku. Fabrikacija slovenskih učnih knjig je naravnost ena izmed najnujnejših skrbi slovenskih „učenjakov“, ki se ukvarjajo s tem že desetletja, a ki gotovo niso zmožni doseči te svoje visoke naloge, ker so celo nižje razrede svojih šol preskrbeli s popolnoma nerabnimi učnimi knjigami. Gotovo, bolj drastične ilustracije slovenske kulture si skoro ni mogoče

misli, kot je to dejstvo, ki se je zadnjič pri nekem shodu slovenskih srednješolskih profesorjev omenilo in obžalovalo. Toda nihče naj ne misli radi tega, da bo utihnil klic po vseučilišču v Ljubljani in da se ta klic ne bo

obilno podatkov iz raznih judovskih listov, da dokaže svojo trditev. Sploh se opaža ta hiba na knjigi: Preobširna je, ker je pisatelj pobral vse, kar je količkaj v zvezi z Rusijo, ni izbiral, ni tvarine predelal, ampak kar podaja

ODKRITJE VILHARJEVEGA SPOMENIKA V POSTOJNI.

prej ali slej uresničil. Slovanska potreba kulture je potreba moči, s tem je vse povedano". (II. 386. 387.)

To je judovsko sovraštvo in Vrba ga je natančno, celo prenatatančno opisal. Zbral je

dolge izrezke iz časopisov v sirovih kosih, kar silno moti pregled. V njej so zbrani šele viri in podatki, na podlagi katerih bi poznejši zgodovinar pisal kritično zgodovino ruske revolucije.

L. B - c

